

Pirmas skyrius

Sėdžiu kalėjime penktus metus nuteistas iki gyvos galvos už savo paties vaiko nužudymą.

Sugadinsiu intrigą: aš to nepadariau.

Mano sūnų Matą žvėriškai užmušė vos trejų. Matas buvo geriausias dalykas mano gyvenime, vėliau jo neliko, o aš nuo to laiko kalio iki gyvos galvos. Ne metaforiškai. O gal reiktų sakyti: ne *tik* metaforiškai. Tai — nuosprendis visam gyvenimui, net jei manęs nebūtų suėmę, teisę ir pripažinę kaltu.

Bet mano atveju, *šiuo* atveju, nuosprendis iki gyvos galvos — tiek metaforiškas, tiek realus.

Kaip, spėliojate jūs, galėčiau būti nekaltas?

Tiesiog esu.

Bet argi nesipriešinau ir iš visos širdies nesimušiau į krūtinę, tvirtindamas esąs niekuo dėtas?

Ne, ne visai. Ko gero, tai susiję su metaforiškuoju nuosprendžiu. Man ne itin rūpėjo, ar mane pripažins kaltu. Žinau, atrodo siaubinga, tačiau taip nėra. Mano sūnus miręs. Tai svarbiausia žinia. Antraštė ir paantraštė didžiosiomis raidėmis. Mano sūnus miręs, jo nebėra, ir šis faktas nebūtų pasikeitęs, nesvarbu, ar prisiekusiųjų seniūnė būtų paskelbusi mano kaltę ar nekaltumą. Kaltas ar nekaltas, nuvyčiau savo berniuką. Vienaip ar kitaip. Net jei prisiekusieji būtų įžvelgę tiesą ir mane išlaisvinę, Matas būtų ne ką mažiau miręs. Tėvo pareiga — apsaugoti sūnų. Tai svarbiausia jo užduotis. Tad net jei ir nepakėliau ginklo, sumaitojusio mano gražųjį sūnelį į neatpažįstamą kūno dalių kratinį, kurį radau tą siaubingą naktį prieš penkerius metus, aš to ginklo nesulaikiau. Neįvykdžiau savo kaip tėvo pareigos. Neapgyniau jo.

Nesvarbu, nužudžiau ar ne, tai mano kaltė, todėl ir bausmę turiu atlikti aš.

Tad bemaž nesureagavau, kai prisiekusiųjų seniūnė perskaitė nuosprendį. Be abejo, stebėtojai padarė išvadą, kad esu sociopatas arba psichopatas, o gal pamišęs ar sužalotos psichikos. Nesugebu *jausti*, trimitavo žiniasklaida. Neturiu empatijos geno, neatgailauju, mano akys negyvos — man buvo prilipdyta daug etikečių, priskyrusių mane žudikų klasei. Visa tai prasilenkė su tiesa. Aš paprasčiausiai neįžvelgiau esmės. Tą naktį, kai radau savo mažąjį Matą su jo „Marvel“ didvyriais išmarginta pižama, man kliuvo pražūtingas smūgis, kuris parbloškė mane ant kelių, ir aš nepajėgiau atsistoti. Nei tada. Nei dabar. Niekada.

Metaforiškasis nuosprendis iki gyvos galvos prasidėjo.

Jei manote, kad jūsų laukia istorija apie neteisingai nuteistą žmogų, įrodinėjantį savo nekaltumą, klystate. Nes nebūtų, ką pasakoti. Galų gale, tai nieko nepakeistų. Paleistas iš šitos pragaro skylės, vadinamos kalėjimo kamera, nesulaukčiau atpirkimo. Mano berniukas vis tiek būtų miręs.

Šiuo atveju atpirkimas neįmanomas.

Bent jau aš tuo tikėjau iki pat tos akimirkos, kol prižiūrėtojas, itin ekscentriškas tipas, kurį vadiname Garbaniumi, atėjęs į mano kambarą, ištarė:

— Lankytojas.

Nepajudu iš vietos, nes nemanau, kad jis kalba su manimi. Sėdžiu čia beveik penkerius metus, per tą laiką nesimačiau su niekuo iš išorės. Pirmaisiais metais mėgino aplankyti tėvas. Taip pat teta Sofi ir saujelė artimų draugų bei giminaičių, tikėjusių, jog esu nekaltas ar bent jau ne *iš tiesų* kaltas. Aš jų nepriimdavau. Mato motina Šerilė, mano tuometinė žmona (dabar, nieko stebėtino, *buvusi* žmona), taip pat bandė pas mane užsukti, nors ir be didelio noro, tačiau aš su ja nesusitikau. Aiškiai leidau suprasti: jokių vizitų. Ne todėl, kad būčiau gailėjęs savęs ar ko kito. Lankymas nepadeda nei lankytojui, nei tam, kuris *lankomas*. Nemačiau ir nematau prasmės.

Praėjo metai. Po to dveji. Visi liovėsi mėginę. Aišku, niekas, išskyrus galbūt Adamą, ir nesiveržė į varginančią kelionę iki Meino, bet suprantate, ką bandau pasakyti. O dabar, pirmą kartą po ilgo laiko, kažkas atvyko į Brigso kalėjimą su manimi pasimatyti.

— Barouzai, — pykteli Garbanius, — eime. Pas tave lankytojas. Susiraukiu.

— Kas?

— Ar aš panašus į tavo sekretorių?

— Geras.

— Kas?

— Pokštas apie sekretorių. Labai juokingas.

— Vaidini šmaikštuolį?

— Lankytojai manęs nedomina, — paaiškinu sargybiniui. —

Būk geras, išprašyk jį lauk.

Garbanius atsidūsta.

— Barouzai.

— Ką?

— Kelk savo subinę. Neužpildei blankų.

— Kokių blankų?

— Reikia užpildyti blankus, — sako prižiūrėtojas, — jei nenori priiminėti lankytojų.

— Maniau, jie turi būti įtraukti į mano svečių sąrašą.

— Svečių sąrašą, — pakartoja Garbanius, purtydamas galvą. —

Tau čia panašu į viešbutį?

— Viešbučiuose būna sąrašai? — atremiu aš. — Šiaip ar taip, kažką pildžiau, kad lankytojų nenoriu.

— Tada, kai čia atvažiavai.

— Tiesa.

Vyrukas vėl atsidūsta.

— Informaciją reikia atnaujinti kasmet.

— Ką?

— Ar šiemet pildei blanką, jog nepageidauji lankytojų?

— Ne.

Garbanius skėsteli rankomis.

— Štai, prašom. O dabar kelkis.

— Negali tiesiog perduoti tam žmogui, kad keliautų namo?

— Ne, Barouzai, negaliu, ir pasakysiu kodėl. Tam pririnktų daugiau pastangų, nei nutempti tavo subinę į lankymo salę. Matai, jei išprašyčiau lankytoją, turėčiau jam paaiškinti, dėl ko neatėjai, o tas galimai imtų uždavinėti klausimus, tada aš pats gaučiau užpildyti blanką, ko labai nemėgstu. Paskui tu turėtum užpildyti blanką, o man tektų vaikščioti pirmyn atgal; klausyk, man nereikia tokio vargo, tau — taip pat. Todėl bus taip: dabar eisi su manimi, — gali pasėdėti salėje ir nieko nesakyti, man visiškai vienodai, — o paskui pateiksi atitinkamus dokumentus, ir nė vienam iš mūsų nebereikės šito pakartoti. Supranti, kur lenkiu?

Gyvenu čia ganėtinai ilgai, kad suvokčiau, jog pernelyg priešintis gali būti ne tik beprasmiška, bet ir žalinga. Tiesą sakant, man pasidaro smalsu.

— Suprantu, — atsakau.

— Jėga. Judam.

Be abejo, žinau taisykles. Leidžiu Garbaniui uždėti man antrankius, po to apjuosti liemenį grandine, kad rankos būtų prirakintos prie juosmens. Su kojomis jis nevalgsta, mat norint užsegti ir nuimti jų pančius, tenka paprakaituoti. Iš Brigso kalėjimo SK (saugomų kamerų, jei kartais nežinote) korpuso iki lankymo zonos — nemenkas kelio galas. SK korpuse šiuo metu mūsų kali aštuoniolika — septyni vaikų tvirkintojai, keturi prievartautojai, du serijiniai žudikai-kanibalai, du „įprasti“ serijiniai žudikai, du farų žudikai ir, be abejo, vienas maniakas vaikžudys (nuoširdžiai jūsų). Neprastas išrinktųjų ratelis.

Garbanius nutvilko mane piktu žvilgsniu, o tai neįprasta. Dauguma prižiūrėtojų — nuobodžiaujantys vyrukai, mėgdžiojantys farus, ir / arba raumenų kalnai, žvelgiantys į mus, kalinius, su stulbinančia apatija. Noriu paklausti jo, kas nutiko, tačiau suprantu, kada geriau prikąsti liežuvi. Čia išmoksti tokių dalykų. Eidamas jaučiu, kaip virpa

kojos. Keistai nervinuosi. Tiesa ta, jog apsipratau šioje vietoje. Čia siaubinga — blogiau, nei įsivaizduojate, — tačiau vis tiek susigyvenau su šiuo konkrečiu siaubu. Lankytojas, kad ir kas jis būtų, po šitiek laiko atvyko su žinia, sukrėsiančia mano pasaulį.

Aš to nelaukiu.

Mintys grįžta prie kraujo lemtingąją naktį. Nuolatos galvoju apie kraują. Aš jį ir sapnuoju. Nežinau, ar labai dažnai. Iš pradžių sapnuodavau kasnakt. Dabar, sakyčiau, kartą per savaitę, nors tokių dalykų neseku. Laikas kalėjime neteka įprastai. Jis sustoja ir vėl pajuda, užsikerta ir ima rangytis zigzagais. Pamenu, kaip tą naktį norėdamas išsibudinti mirkčiojau lovoje, kuria dalinausi su žmona Šerile. Nepažiūrėjau į laikrodį, bet tiems, kurie viską seka žiniasklaidoje iš namų, — buvo ketvirta ryto. Tvyrojo tyła ir ramybė, tačiau kažkodėl pajutau kai ką negero. O gal tiesiog tuo klaidingai įtikėjau dabar. Dažnai atmintis yra išmoningiausia pasakotoja. Taigi, galbūt — tikriausiai — ničnieko nepajutau. Aš jau nebežinau. Neatsisėdau lovoje kaip įgeltas, nepašokau ant kojų. Man prireikė laiko atsikelti. Kelias minutes ir toliau gulėjau, kol smegenys plūduriavo keistoje terpėje tarp miego ir prabudimo, pamažėle grįždamos į sąmoningumo būseną.

Kažkuriu metu galiausiai atsisėdau. Koridoriumi nužingsniauau į Mato kambarį.

Tada ir pastebėjau kraują.

Jis buvo raudonesnis, nei įsivaizdavau: šviesus, ryškus it raudonas „Crayola“ pieštukas, rėžiantis akį ir pašaipus tarsi klouno šypsena ant baltos paklodės.

Mane sukaustė panika. Pašaukiau Matą vardu. Nerangiai nulėkiau į jo miegamąjį, pakeliui įsirėždamas į durų staktą. Dar sykį pašaukiau sūnų vardu. Niekas neatsiliepė. Įbėgau į jo kambarį ir išvydau... kažką neatpažįstamo.

Man sakė, kad pradėjau klykti.

Tokį mane ir rado policininkai. Vis dar rėkiantį. Riksmi virto stiklo šukėmis, raizančiomis kiekvieną mano esybės dalį. Turbūt kažkada nutilau. To irgi nepamenu. Gal neatlaikė balso stygos — ne-

numanau. Tačiau tų riksmų aidas mano ausyse niekad nenutilo. Tos šukės vis dar pjauna, drasko ir maitoja.

— Paskubėk, Barouzai, — paragina Garbanius. — Ji tavęs laukia. Ji.

Priziūrėtojas pasakė „ji“. Minutėlę pamanau, jog atėjo Šerilė, ir širdis ima plakti greičiau. Bet ne, ji neateis, o ir aš pats to nenorėčiau. Susituokę praleidome aštuonerius metus. Santuoka buvo laiminga, — aš taip maniau, — bent jau didžioji jos dalis. Gale nebebuvo taip jau gerai. Naujai užgimusi įtampa išgraužė įtrūkumus, o šie platėdami ėmė formuoti plyšius. Ar mudu su Šerile būtume suradę, kaip išsaugoti savo sąjungą? Neįsivaizduoju. Kartais galvoju, kad Matas būtų privertęs mus labiau pasistengti, kad jis būtų išlaikęs mudu kartu, tačiau tai primena savęs apgaudinėjimą.

Netrukus po nuosprendžio pasirašiau kelis dokumentus, ir išsiskyrėme. Daugiau nebesikalbėjome. Tas sprendimas buvo labiau mano nei jos. Tiek ir nežinau apie Šerilės situaciją. Nenumanau, kur ji dabar, ar vis dar kenčia nuo žaizdų ir gedi, o gal jai pavyko susikurti naują gyvenimą. Man regis, gerai, kad nežinau.

Kodėl tą vakarą neskyriau Matui daugiau dėmesio?

Nesakau, jog buvau blogas tėvas. Man taip neatrodo. Bet tąsyk tiesiog kamavo prasta nuotaika. Su trimečiais gali būti nelengva. Ir nuobodu. Visi tai žinome. Gimdytojai bando apsimesti, neva kiekviena akimirka, praleista su vaiku, yra kupina palaimos. Netiesa. Bent jau taip galvojau tą vakarą. Nepaskaičiau savo berniukui pasakos prieš miegą, nes nenorėjau vargintis. Siaubinga, tiesa? Tiesiog liepiau vaikui eiti miegoti, kadangi mane blaškė beprasmės problemos bei kompleksai. Kvailystė. Kokia kvailystė. Visi leidžiame sau prabangą būti kvailiems, kai gyvenime viskas klostosi gerai.

Ką tik baigusi bendrosios chirurgijos rezidentūrą, Šerilė dirbo naktinėje pamainoje Bostono bendrosios praktikos ligoninės Transplantacijos skyriuje. Aš buvau vienas su Matu. Pradėjau gerti. Nesu prisiekęs girtuoklis ir nepakeliu daug alkoholio, tačiau per kelis pastaruosius mėnesius, kai mudviejų santuoka ėmė braškėti per siūles,

aptikau, jog jis suteikia paguodos ar bent jau atbukina jausmus. Todėl pasivaišinau ir turbūt gėrimas mane paveikė labai stipriai bei greitai. Trumpai tariant, padauginęs atsijungiau, todėl vietoj to, kad prižiūrėčiau savo vaiką, ginčiau savo sūnų, įsitikinčiau, jog durys užrakintos (jos tokios nebuvo), išgirsčiau išibrovėlį ar, po velnių, bent savo berniuko siaubo ir / ar agonijos kupinus riksmus, aš, kaip pašaipiai teisme įvardijo prokuroras, regėjau „girtus sapnus“.

Daugiau nieko nepamenu, išskyrus, žinoma, tą kvapą.

Žinau, ką galvojate: galbūt jis (tai yra aš) iš tiesų tą padarė. Šiaip ar taip, įrodymų prieš mane buvo gausybė. Suprantu. Logiška. Kartais ir pats suabejoju. Turėtum būti visiškai aklas arba trenktas, kad neapsvarstytum tokios tikimybės, todėl papasakosiu trumputę istoriją, kuri, mano nuomone, su tuo susijusi: sykį per miegus stipriai įspyriau Šerilei. Regėjau košmarą apie milžinišką meškėną, užpuolusį mūsų šuniuką Laslą, tad apimtas panikos sapne iš visų jėgų spyriau meškėnui, o tikrovėje pataikiau Šerilei į blauzdą. Truputį juokinga prisimenant, kaip ji stengėsi nesiraukyti, man besiteisinant („Nejaugi norėtum, kad leisčiau meškėnui suėsti Laslą?“), bet mano nuostabioji chirurgė žmona, mylinti mūsų šunį bei visus kitus šunis, vis tiek niršo.

— Gal pasąmoningai norėjai mane nuskriausti, — pareiškė.

Ištare tuos žodžius su šypsena, todėl pamaniau, jog kalba nerimtai. O gal ji nejuokavo. Iškart pamiršome šį nutikimą ir puikiai praleidome dieną. Tačiau dabar dažnai apie tai mąstau. Tą naktį taip pat miegojau ir sapnavau. Vienas spyris — ne nužudymas, bet ką gali žinoti, tiesa? Nusikaltimo įrankis buvo beisbolo lazda. Ponia Vinslou, kaimynė, keturiasdešimt metų gyvenusi name už mūsų miško, matė, kaip ją užkasiau. Tai netikėtas posūkis, nors man kilo klausimų, kodėl pasielgiau taip kvailai ir žmogžudystės ginklą paslėpiau prie pat nusikaltimo vietos, — juk ant jo buvo pilna mano pirštų atspaudų. Daug panašių dalykų neduoda man ramybės. Pavyzdžiui, esu kartą ar du padauginęs ir užmigęs — kam nepasitaiko? — bet ne šitaip. Gal buvau apkvaišintas, tačiau kai tapau pagrindiniu įtariamuoju, buvo jau per vėlu patikrinti šią versiją. Vietos policininkai, kurių daugelis ger-

bė mano tėvą, iš pradžių mane palaikė. Pareigūnai pasidomėjo keliais jo į kalėjimą įkištais blogiukais, vis dėlto net ir aš nesitikėjau, jog tai ką nors duos. Žinoma, tėtis įsigijo priešų, tačiau prabėgo jau daugybė metų. Kodėl jie turėtų žudyti trimetį iš keršto jo seneliui? Nebuvo prasmės. Nebuvo seksualinės prievartos požymių nei jokio motyvo, todėl, viską sudėjus, liko tik vienas rimtas įtariamasis.

Aš.

Gal nutiko kažkas panašaus kaip tada, kai susapnavau meškėną. Tai nėra neįmanoma. Mano advokatas Tomas Florijus norėjo pateikti tokį argumentą. Mano šeima, bent jau kai kurie iš jų, taip pat manė, kad turėčiau rinktis šį kelią. Ribotas pakaltinamumas — maždaug tokia gynybos strategija. Aš vaikščiodavau per miegus ir turėjau sunkumų, kuriuos, labai pasistengus, būtų įmanoma pritempti iki psichikos sutrikimų. Advokatas su šeima man priminė, jog galėčiau tuo pasinaudoti.

Bet ne, neprisipažinau, nes, nepaisant visų šių logiškų paaiškinimų, aš to nepadariau. Nenužudžiau sūnaus. Žinau, kad neužmušiau jo. *Žinau*. Ir taip, *žinau* — visi nusikaltėliai šitaip sako.

Mudu su Garbaniumi įveikiame paskutinį posūkį. Brigso kalėjimas išdažytas ankstyvųjų laikų Amerikos asfalto spalva. Visur išblukusi pilka, tarsi stipraus lietaus nuplauto kelio. Iš kolonijinio stiliaus namo su trim miegamaisiais, dviem vonios kambariais bei papildomu tualetu, saulės geltonumo fasadu, žaliomis langinėmis, rusvomis sienomis ir pušiniais antikvariniais baldais, stovinčio 0,3 hektaro sklype aklagatvio gale, atsidūriau čia. Aplinka nesvarbi. Ilgainiui išmoksti, jog išorė yra laikina ir iliuzinė, todėl esmės nesudaro.

Pasigirsta burzgimas, Garbanius atidaro duris. Daugelyje kalėjimų lankymo zonos buvo atnaujintos. Mažiau pavojingiems nusikaltėliams leidžiama sėdėti prie stalo kartu su savo lankytoju ar lankytojais be jokių sienelių ar pertvarų. Ne man. Čia, Brigso kalėjime, vis dar naudojame neperšaunamą organinį stiklą. Įsitaisau ant medinės taburetės, pritvirtintos prie grindų. Sargybinis atlaisvina juosmens grandinę, kad galėčiau paimti telefono ragelį. Taip bendrauja lanky-

tojai maksimalaus saugumo kalėjime — telefonu, atskirti organinio stiklo pertvaros.

Priešais — ne mano buvusi žmona Šerilė, nors ir panaši į ją.
Šerilės sesuo Reičelė.

Moteris sėdi kitoje stiklo pusėje, bet matau, kaip išsiplečia jos akys, kai mane nužvelgia. Išvydęs tokią reakciją, vos sulaikau šypseną. Aš, kadaise buvęs jos mylimu svainiu, žmogumi su originaliu humoru jausmu bei nerūpestinga šypsena, per pastaruosius penkerius metus neabejotinai pasikeičiau. Įdomu, ką Reičelė pastebi pirmiausia. Galbūt nukritusį svorį. Labiau tikėtina, kad sutrupintus skruostikaulius, kurie kaip reikiant nesugijo. Gal mano papilkėjusį veidą, sukumpusius kadaise raumeningus pečius, retėjančius, žilstančius plaukus.

Atsisėdu ir per atitvarą pažvelgiu į savo lankytoją. Paėmęs telefono ragelį mosteliu jai, kad padarytų tą patį. Kai Reičelė pakelia savąjį prie ausies, prabylu:

— Dėl ko tu čia?

Jai bemaž pavyksta išspausti šypseną. Mudu visada buvome artimi. Reičelė ir aš. Man patiko leisti laiką su ja. Jai patiko leisti laiką su manimi.

— Kaip matau, nesi nusiteikęs pašnekesiams apie orą.

— Atėjai pasikalbėti apie orą, Reičele?

Šypsenos šešėlių tarsi pūste nupučia. Ji papurto galvą.

— Ne.

Laukiu. Atrodo išvargusi, bet vis dar graži. Jos plaukai tebėra pilkšvai gelsvi, kaip ir Šerilės, akys — tokios pat tamsiai žalios. Pasi-muistęs ant kėdės pasisuku šonu, nes pernelyg skaudu žiūrėti Reičelei tiesiai į akis.

Ši sumirksi, stengdamasi sulaikyti ašaras, ir vėl papurto galvą.

— Tikra beprotybė.

Jai nuleidus žvilgsnį žemyn, akimirką išvystu aštuoniolikmetę merginą, su kuria susipažinau, kai Šerilė, mums mokantis trečiame kurse, pirmą kartą iš Amhersto koledžo parsivežė mane į savo namus Naujajame Džersyje. Šerilės ir Reičelės tėvams nelabai patikau. Jiems

atrodžiau pernelyg panašus į paprastą darbininką; o kaip kitaip — juk mano tėvas buvo faras, patruliuodavęs gatvėse, o aš augau sudurtinia-me name. Kita vertus, Reičelė iškart pajuto man simpatiją; ilgainiui ir aš ją pamilau kaip mažąją sesutę, kurios niekad neturėjau. Man ji buvo brangi. Norėjau ją apsaugoti. Po metų nuvežiau į Lemholo universitetą, kuriame ėmėsi bakalauro studijų, vėliau padėjau persi-kraustyti į Kolumbijos, kur studijavo žurnalistiką.

— Daug laiko prabėgo, — prabyla.

Linkteliu. Noriu, kad Reičelė išeitų. Skaudu į ją žiūrėti. Laukiu. Ji nekalba. Galiausiai ištariu kelis žodžius — atrodo, jog Reičelei reikia gelbėjimosi rato, tad nesusilaikau:

— Kaip Semas? — pasiteirauju.

— Puikiai, — atsako ji. — Dabar dirba Mertonio farmacijos įmo-nėje. Užsiima pardavimais. Tapo vadybininku, daug keliauja. — Ga-lop gūžteli ir prideda: — Mes išsiskyrėme.

— O, — pratariau. — Kaip gaila.

Ji praleidžia mano žodžius pro ausis. Iš tikrųjų man visai negai-la. Visada maniau, kad Semas jai per prastas, kita vertus, taip galvojau apie daugumą Reičelės vaikinių.

— Vis dar rašai „Globe“? — paklausiu.

— Ne. — Pašnekovės tonas parodo, jog šios temos plėtoti ne-verta.

Kelias sekundes ir vėl sėdime tyloje. Pamėginu dar sykį:

— Atėjai dėl Šerilės?

— Ne. Ne visai.

Nuryju seiles.

— Kaip ji laikosi?

Reičelė ima grąžyti rankas. Jos žvilgsnis šokinėja, vengdamas manęs.

— Šerilė vėl ištekėjo.

Išgirdęs šiuos žodžius, pasijuntu it gavęs smūgį į paširdžius, bet ištveriu nė nemirktelėjęs. Štai kodėl, pagalvoju. Štai kodėl nenoriu lankytojų.

— Žinai, ji niekad tavęs nekaltino. Nė vienas iš mūsų nekaltino.

— Reičele?

— Ką?

— Kokio velnio tau čia reikia?

Vėl panyrame į tylą. Už Reičelės nugaros matau dar vieną prižiūrėtoją, kurio nepažįstu, jis žiūri į mus. Šiuo metu salėje yra trys kiti kaliniai. Nepažįstu nė vieno iš jų. Briggsas — didelis kalėjimas, aš stengiuosi laikytis nuošaliau. Apima pagunda atsistoti ir išeiti, tačiau Reičelė galiausiai prabyla:

— Semas turi draugą.

Laukiu.

— Ne visai draugą. Kolegą. Jis dirba rinkodaros srityje. Ir su vadyba. Mertono farmacijos įmonėje. Jo vardas — Tomas Longlis. Turi žmoną bei du sūnus. Graži šeima. Kartais susitinkdavome. Kompanijos barbekiu vakarėliuose ir panašiai. Jo žmona vardu Irena. Man ji patinka. Moka prajuokinti.

Reičelė nutyla ir papurto galvą.

— Ne nuo to galo pasakoju.

— Ne, ne, — paprieštarauju. — Kol kas labai įdomu.

Ji nusišypso — iš tikrųjų nusišypso — iš mano sarkazmo.

— Prasimušė senasis Deividas, — tarsteli.

Vėl tylime. Kai Reičelė prabyla, kalba lėčiau, atidžiau sverdama žodžius.

— Prieš du mėnesius Longliai su kolegomis važiavo į pramogų parką Springfilde. Į „Six Flags“; regis, taip vadinasi. Pasiėmė ir savo sūnus. Mudvi su Irena susidraugavome, todėl neseniai ji pasikvietė mane pietų. Pasakojo apie kelionę, turbūt norėjo šiek tiek paliežuvauti, nes Semas vežėsi savo naująją merginą. Tarsi man rūpėtų. Bet ne tai svarbiausia.

Nuryju sarkastišką atkirtį ir pažvelgiu į Reičelę. Ši atlaiko mano žvilgsnį.

— Paskui Irena parodė man krūvą nuotraukų.

Ji nutyla. Nenumanau, kur lenkia, tačiau mintyse kone girdžiu

prastos nuojautos persmelktą muziką. Reičelė išsitraukia kartoninį voką. Spėju, 20 x 25 centimetrų dydžio. Padedą jį ant atbrailos priešais save. Truputį per ilgai užsižiūri, it dvejojama dėl kito žingsnio. Paskui vienu ypu įkiša ranką vidun, kažką ištraukia ir prispaudžia prie stiklo.

Kaip ir žadėta, tai nuotrauka.

Nežinau, ką turėčiau galvoti. Fotografija išties atrodo daryta pramogų parke. Moteris — svarstau, ar čia Šmaikštuolė Irena, — droviai šypsosi objektyvui. Du berniukai, turbūt Longliai, iš abiejų pusių prigludę jai prie klubų, nė vienas iš jų nežiūri į kamerą. Dešinėje stovi žmogus su triušio Kvankos kostiumu, kairėje kitas, persirengęs Betmenu. Irena atrodo truputėlį suirzusi, bet nepikta. Galiu bemaž įsivaizduoti tą sceną. Šaunuolis Tomas iš farmacijos firmos Rinkodaros skyriaus smagiai ragina Šmaikštuolę Ireną pozuoti, Šmaikštuolė Irena nelabai tam nusiteikusi, tačiau nesiginčija, o berniukai nenori net girdėti apie fotografavimąsi. Kam taip nėra buvę? Fone matyti didžiuliai raudoni amerikietiški kalneliai. Longliams į veidus plieskia saulė, todėl nieko keisto, kad jie prisimerkę ir šiek tiek pasisukę.

Reičelė stebeilija į mane.

Pakeliu į ją akis. Ji tebespaudžia nuotrauką prie stiklo.

— Pažiūrėk atidžiau, Deividai.

Sekundę ar dvi spoksau į savo lankytoją, po to vėl nukreipiu žvilgsnį į atvaizdą. Šįkart iškart pastebiu. Plieniniai gniaužtai prasiškerbia į krūtinę ir sugnyba širdį. Negaliu įkvėpti.

Nuotraukoje berniukas.

Fone, dešinėje pusėje, vos telpa į kadrą. Matyti tobulas veido profilis, tarsi vaikas pozuotų portretui ant monetos. Jis atrodo aštuonerių metų amžiaus. Kažkas, galbūt vyras, laiko berniuką už rankos. Šis žvelgia, spėju, į vyro nugarą, bet paties suaugusiojo nesimato.

Jaučiu, kaip akys paplūsta ašaromis, nedrąsiai ištiesiu pirštus. Glostau mažojo atvaizdą per stiklą. Be abejo, tai neįmanoma. Į nevilį puolęs žmogus regi, ką nori regėti; būkime atviri — dar nė vienas ištroškęs, apkvaitęs nuo karščio, išbadėjęs dykumos gyventojas, prieš

akis išvydęs mirażą, nebuvo taip giliai nugrimzdęs į nevirtį, kaip aš. Matas nužudytas nesulaukęs trejų. Niekas, net ir mylintys tėvai, negalėtų atspėti, kaip jis atrodys po penkerių metų. Negalėtų užtikrintai to pasakyti. Yra panašumas, ir tiek. Berniukas panašus į Matą. Primena jį. Tik panašumas. Nieko daugiau. Panašumas.

Iš mano lūpų išsiveržia kūktelėjimas. Prispaudžiu prie burnos kumštį ir suleidžiu į jį dantis. Prireikia kelių sekundžių, kol pajėgiu ką nors pasakyti. Prabilęs paprasčiausiai ištariu:

— Čia Matas.

Antras skyrius

Reičelė spaudžia nuotrauką prie organinio stiklo.

— Žinai, kad tai neįmanoma, — sako.

Neatsiliepiu.

— Jis panašus į Matą, — dirbtinai monotonišku balsu tęsia. — Pripažįstu, panašus. Labai. Bet Matas buvo dar visai mažas, kai... — Ji nutyla, susiima ir pradeda iš naujo. — Net ir žvelgiant į vyndėmę ant skruosto — čia ji mažesnė nei Mato.

— Taip ir turėtų būti, — atsakau.

Didžiulės vyndėmės ant dešinės mano sūnaus veido pusės medicininis terminas — įgimta hemangioma. Berniukas nuotraukoje taip pat turi vyndėmę — mažesnę, labiau išblukusią, tačiau lygiai toje pačioje vietoje.

— Gydytojai perspėjo, kad taip nutiks, — paaiškinu. — Ilgainiui dėmė visai išnyks.

Reičelė papurto galvą.

— Deividai, abu žinome — to negali būti.

Neatsakau.

— Tiesiog keistas sutapimas. Berniukas labai panašus, o mes trokštame matyti tai, ką norime — ką mums *reikia* — matyti. Nepamiršk įkalčių ir DNR...

— Baik, — sustabdu ją.

— Ką?

— Atnešei man nuotrauką ne todėl, kad vaikas tau priminė Matą.

Reičelė stipriai užsimerkia.

— Kreipiausi į pažįstamą specialistą, dirbantį Bostono policijoje. Daviau jam seną Mato fotografiją.

— Kurią?

— Tą, kurioje jis vilki Amhersto marškinėlius.

Linkteliu. Mudu su Šerile nupirkom juos sūnui per dešimtąjį absolventų susitikimą. Minėtąjį atvaizdą panaudojome kaip kalėdinį atviruką.

— Žodžiu, tas vyrukas turi sendinimo programą. Pačią naujaušią. Farai ja naudojami, ieškodami dingusių žmonių. Paprašiau, kad pasendintų mažylį nuotraukoje penkeriais metais, ir...

— Atvaizdas sutapo, — užbaigiu už Reičelę.

— Beveik. Tai nieko neįrodo. Juk supranti, ar ne? Net mano draugas taip sakė, nors nenumanė, kodėl klausiau. Tiesiog žinok — niekam šito nepasakojau.

Paskutiniai žodžiai mane nustešina.

— Neparodei nuotraukos Šerilei?

— Ne.

— Kodėl?

Ji pasimuisto ant nepatogios taburetės.

— Tai beprotybė, Deividai.

— Kas?

— Visas šis reikalas. Jis negali būti Matas. Abu leidžiame, kad mūsų troškimas užtemdytų sveiką protą.

— Reičele, — ištariu.

Ji pažvelgia man į akis.

— Kodėl neparodei nuotraukos seseriai? — neatlyžtu.

Reičelė sukioja žiedus ant pirštų. Ji nukreipia akis, žvilgsnis nardo po patalpą lyg pabaidytas paukštis, paskui vėl nusileidžia ant manęs.

— Turi suprasti, — galop prabyla. — Šerilė stengiasi gyventi toliau. Ji stengiasi visa tai pamiršti.

Jaučiu, kaip krūtinėje suspurda širdis.

— Jei pasakysiu seseriai, vėl išrausiu jos gyvenimą su šaknimis. Tokia nepagrįsta viltis Šerilę sužlugdytų.

— Tačiau man papasakojai.

— Nes tu nieko neturi, Deividai. Jei išrausiu tavo gyvenimą su šaknimis — kas čia tokio? Tu neturi gyvenimo. Seniai jo atsižadėjai.

Gal tokie žodžiai ir skamba žiauriai, bet balse negirdėti nei pykčio, nei grasinimo. Be abejo, Reičelė teisi. Gerai pastebėta. Aš neturiu ko prarasti. Jei klystame dėl nuotraukos, — pamėginęs svarstyti objektyviai, suvokiu, kad tikimybė, jog taip ir yra, didžiulė, — mano gyvenime niekas nepasikeis. Vis dar būsiu čia, dūlėsiu ir pūsiu, nejausdamas jokio noro sulėtinti procesą.

— Šerilė vėl ištekėjo, — taria Reičelė.

— Jau minėjai.

— Be to, ji laukiasi.

Stiprus smūgis į smakrą iš kairės, palydėtas galingo šoninio smūgio iš dešinės. Lošteliu atgal ir skaičiuoju iki dešimties.

— Neketinau tau sakyti... — tęsia.

— Nieko tokio...

— ... bet jei mėginsime ko nors imtis...

— Suprantu, — linkteliu.

— Gerai, nes aš nežinau, ką daryti, — prisipažįsta ji. — Toks įrodymas neįtikintų jokio blaiviai mąstančio žmogaus. Nebent nori, jog pamėginčiau. Turiu galvoje, galėčiau nunešti atvaizdą advokatui arba policijai.

— Jie pasijuoktų iš tavęs ir išvartytų.

— Tiesa. Kitas variantas — kreiptis į žiniasklaidą.

— Ne.

— Arba... arba į Šerilę. Jei manai, kad taip reikia. Gal galime gauti leidimą ekshumuoti palaikus. Naujas skrodimas arba DNR testas įrodytų, mes teisūs ar klystame. Gal išsireikalautum naujo teismo...

— Ne.

— Ką? Kodėl?

— Bent jau ne dabar, — atsakau. — Privalome niekam apie tai neprasitarti.

Reičelė sutrinka.

— Nesuprantu.

— Tu žurnalistė.

— Na ir kas?

— Taigi, tu žinai, — atsakau, šiek tiek palinkdamas į priekį, — jei ši žinia pasklis, ji taps sensacija. Žiniasklaida vėl neduos mums atsikvėpti.

— Mums? Ar turi galvoje save?

Pirmą kartą Reičelės balse išgirstu aštresnę gaidą. Laukiu. Ji klysta. Po minutėlės supras. Kai radau Matą, žurnalistų požiūris buvo palankus, jie mane užjautė. Susitelkė į žmogiškosios tragedijos aspektą ir šliūkštelėjo baimės, kad žudikas vis dar laisvėje, tad jūs, brangūs piliečiai, privalote išlikti budrūs. Socialinė žiniasklaida nebuvo tokia švelniaširdė. „Tai šeimos nario darbas“, — pareiškė vienas naktinėjan-
tis tviterio narys. „Kertu lažybų iš ko tik norit — kaltas tas nevykėlis namuose tupintis tėvas“, — pareiškė kitas ir sulaukė daugybės patik-
tukų. „Turbūt jį užkniso žmonos sėkmė.“ Ir taip toliau.

Kai niekas nebuvo suimtas ir susidomėjimas istorija ėmė blėsti, žiniasklaida suirzo, neteko kantrybės. Žinovai pradėjo domėtis, kaip galėjau pramiegoti žudynes. Paskui mažytės nepasitenkinimo srovėlės susiliejo į krioklį: nusikaltimo ginklas, mano prieš ketverius me-
tus pirкта beisbolo lazda, buvo iškastas netoli mūsų namų. Liudytoja, kaimynė ponია Vinslou, pareiškė mačiusi, kaip paslėpiau ją nužudy-
mo naktį. Teismo medicinos ekspertai patvirtino, jog ant lazdos — mano pirštų atspaudai.

Žiniasklaidą sužavėjo šis naujas posūkis, mat jis įpūtė gyvybės beišsikvepiančiai istorijai ir pritraukė naujų skaitytojų. Žurnalistai plūstelėjo it skėriai. Psichiatras, pas kurį anksčiau lankiausi, nuteki-
no informaciją apie mano naktinius košmarus bei vaikščiojimą per miegus. Mudu su Šerile išgyvenome rimtas santuokines problemas. Ji galbūt turėjo romaną su kitu. Patys įsivaizduojate. Vedamuosiuose straipsniuose buvo reikalaujama mane suimti ir nuteisti. Juose rašė, kad į mane atlaidžiau žiūrима dėl to, jog mano tėvas — faras. Kas dar buvo nuslėpta? Jei nebūčiau baltaodis, jau sėdėčiau už grotų. Tai rasizmas, privilegijos, akivaizdūs dvigubi standartai.

Didžiąja dalimi jie, ko gero, neklydo.

— Manai, suku galvą dėl purvo, kurį ant manęs išlies spaudoje? — paklausiu Reičelės.

— Ne, — tyliai atsako ji. — Bet aš nesuprantu. Kaip mums dabar gali pakenkti žiniasklaida?

— Žurnalistai viską praneš.

— Taip. Ir kas čia baisaus?

Reičelė įsmeigia į mane akis.

— Visi apie tai sužinos, — paaiškinu. — Taip pat ir... — parodau į suaugusiojo ranką, nuotraukoje spaudžiančią Mato rankutę, — šis tipas.

Tyla.

Laukiu, kol Reičelė ką nors pasakys. Nesulaukęs ištariu:

— Argi nesuvoki? Jei jis sužinos, jei supras, jog susekėme jo pėdsakus, kas gali nuspėti, kaip reaguos? Gal pabėgs. Pasislėps taip, kad niekad nerastume. O gal nutars verčiau nerizikuoti. Tas žmogus tarėsi išsisukęs, o kai sumos, jog taip nėra, galbūt šįkart atsikratys įkalčių visam laikui.

— Tačiau yra policija, — spiriasi ji. — Pareigūnai gali tyliai viską ištirti.

— Toli gražu. Informacija nutekės. Be to, policija nežiūrės į tai rimtai. Vien šios nuotraukos jiems neužteks. Pati žinai.

Reičelė papurto galvą.

— Tai ką nori daryti?

— Tu — gerbiama žurnalistė tyrėja, — primenu.

— Jau nebe.

— Kodėl, kas nutiko?

Ji vėl papurto galvą.

— Ilga istorija.

— Turime išsiaiškinti ką nors daugiau, — spaudžiu aš.

— Mes?

Linkteliau.

— Privalau iš čia ištrūkti.

— Ką dabar paistai?

Reičelė susirūpinusi pažvelgia į mane. Suprantu. Ir pats girdžiu tai savo balse. Suskambo senojo tembro gaidos. Po Mato nužudymo susiriečiau į gemalo pozą ir laukiau mirties. Mano sūnus negyvas. Niekas daugiau nebuvo svarbu.

Bet dabar...

Pasigirsta skambutis. Į patalpą įeina prižiūrėtojai. Garbanius uždeda ranką man ant peties.

— Laikas baigėsi.

Reičelė greitai įkiša nuotrauką į kartoninį voką. Mane apima ilgesys, trokštu toliau spoksoti į fotografiją, bijau, jog man pasivaideno. Nors praėjo vos kelios sekundės, nematant jos, viskas atrodo netikra, tarsi bandyčiau sugauti vėją laukuose. Stengiuosi išdeginti sūnaus atvaizdą savo smegenyse, tačiau berniuko veidas jau blėsta, lyg baigiantis sapnui.

Lankytoja pakyla nuo kėdės.

— Apsistojau motelyje prie kelio.

Linkteliu.

— Rytoj grįšiu.

Šiaip ne taip linkteliu dar sykį.

— Nori tikėk, nori ne, bet ir aš manau, kad ten jis.

Išsižioju padėkoti, tačiau neįstengiu išspausti nė žodžio. Nesvarbu. Ji apsisuka ir išeina. Garbanius spusteli man petį.

— Apie ką jūs čia? — pasiteirauja.

— Perduok kalėjimo viršininkui, jog noriu su juo susitikti, — paprašau.

Sargybinis išsišiepia, jo dantys primena mėtinius saldainiukus.

— Viršininkas neskiria susitikimų su kaliniais.

Atsistuju. Pažvelgiu prižiūrėtojui į akis. Pirmą kartą per daugybę metų nusišypsau. Išties nusišypsau. Pamatęs mano šypsena, Garbanius žingteli atgal.

— Su manimi susitiks, — pareiškiu. — Perduok jam.

Trečias skyrius

— Ko nori, Deividai?

Kalėjimo viršininkas Filipas Makenzis neatrodo patenkintas mano apsilankymu. Jo kabinetas įrengtas valdiškai. Kampe, šalia dabartinio gubernatoriaus nuotraukos, ant stiebo kabo Amerikos vėliava. Vyro stalas metalinis, pilkas ir funkcionalus, primenantis tuos, prie kurių sėdėdavo mokytojai, kai lankiau pradinę mokyklą. Ant dešinio jo krašto stovi žalvarinė pieštukinė su laikrodžiu — tokių galima rasti „TJ Maxx“ dovanų skyriuje. Dvi aukštos tarpusavyje derančios metalinės dokumentų spintos stūkso viršininkui už nugaros it sargybos bokštai.

— Na?

Repetavau, ką pasakysiu, bet nesilaikau scenarijaus. Stengiuosi kalbėti ramiau, bejausmiu, monotonišku, netgi profesionaliu balsu. Žinau, jog mano žodžiai nuskambės beprotiškai, todėl bent jau pasirinktas tonas turi tai atsverti. Kalėjimo viršininko garbei reikia pasakyti, kad jis patogiai įsitaiso ir klausosi, kurį laiką net neatrodo itin priblokštas. Man užbaigus, Filipas Makenzis atsilošia ir nukreipia žvilgsnį. Keliskart giliai įkvepia. Jam septyniasdešimt su trupučiu, bet vis dar atrodo pakankamai galingas, kad sulygintų su žeme kurią nors iš kalėjimą juosiančių betoninių sienų, sutvirtintų plienine armatūra. Viršininko krūtinė tvirta, plika galva įsodinta tarp pečių, primenančių kėglių rutulius, — atrodo, kaklo nė nereikia. Rankos milžiniškos, susiraužiusiomis gyslomis. Jos guli ant stalo tarsi du taranai.

Makenzis galiausiai atsisuka ir įremia į mane visko mačiusias mėlynas akis, spygsančias iš po vešlių baltų antakių.

— Nesakyk, kad tu rimtai, — išitaria.

Atsisėdu tiesiau.

— Ten Matas.

Vyras milžiniška ranka numoja į mano žodžius.

— Ak, liaukis, Deividai. Ką čia bandai prasukti?

Paprasčiausiai spoksau į jį.

— Mėgini ištrūkti. Kaip visi kaliniai.

— Manai, čia kažkokia gudrybė, kad mane paleistum? — Stengiuosi neleisti balsui užlūžti. — Manai, man bent kiek rūpi, ar išsi-kapstysiu iš šitos pragaro skylės?

Kalėjimo viršininkas atsidūsta ir papurto galvą.

— Filipai, — sakau, — mano sūnus — kažkur ten.

— Tavo sūnus miręs.

— Ne.

— Tu jį nužudei.

— Ne. Galiu parodyti nuotrauką.

— Tą, kurią tau atnešė svainė?

— Taip.

— Gerai, žinoma. Turėčiau suprasti, jog kažkoks berniukas ant-rame plane yra tavo sūnus Matas, žuvęs, kai jam buvo — kiek, treji?

Nieko neatsakau.

— Tarkime, na, nežinau, aš tą suprasčiau. Nors negaliu. Turiu galvoje, šitai neįmanoma — net ir tu tą pripažįsti. Bet, sakykim, mi-nėtasis berniukas atrodo it iš akies luptas Matas. Minėjai, kad Reičelė patikrino šitai sendinimo programa?

— Taip.

— Iš kur žinai, jog ji paprasčiausiai neįklijavo pasendinto tavo sūnaus veiduko į fotografiją, pasinaudodama fotošopu?

— Ką?

— Ar bent numanai, kaip lengva redaguoti nuotraukas?

— Juokauji? — susiraukiu. — Kam jai to reiktų?

Filipas Makenzis nutyla.

— Palauk. Žinoma.

— Kas?

— Tu negirdėjai, kas nutiko Reičelei.

— Apie ką čia kalbi?

— Apie jos žurnalistinę karjerą. Ji baigta.

Tyliu.

— Nežinotai, tiesa?

— Tai nesvarbu, — atsiliepiu.

Tačiau, be abejo, tai svarbu. Palinkstu į priekį ir perveriu žvilgsniu vyrą, kurį visą gyvenimą pažinojau kaip dėdę Filipą.

— Sėdžiu čia jau penkerius metus, — kuo ramiau ištariu. — Kiek kartų kreipiausi į tave pagalbos?

— Nė vieno, — atsako Makenzis. — Bet šitai nereiškia, kad aš tau nepadėjau. Manai, sutapimas, jog atsidūrei *mano* kalėjime? Ar tai, kad tiek daug laiko praleidai vienutėje? Tave norėjo gražinti į bendrą kalėjimą net ir po to sumušimo.

Minėtasis įvykis nutiko praėjus trims savaitėms po mano įkalinimo. Sėdėjau paprastoje kameroje, ne čia, vienutėje. Keturi galiūnai, už kurių kumščius baisėnis buvo tik jų sugedimo laipsnis, užspeitė mane į kampažą duše. Duše. Seniausias triukas iš visų. Neprievartavo. Jokio seksualinio smurto. Jie tenorėjo ką nors sutalžyti kaip mėsos gabalą, kad pajustų kažkokį primityvų pasitenkinimą, — o ar gali būti geresnė auka už naująją kalėjimo garsenybę, vaikelio žudiką? Man sulaužė nosį. Suskaldė skruostikaulį. Išnarintas žandikaulis kabojo kaip durys, nušokusios nuo vyrų. Keturi sutrupinti šonkauliai. Smegenų sukrėtimas. Vidinis kraujavimas. Dešine akimi nuo tada matau tik išplaukusius kontūrus.

Du mėnesius praleidau ligoninėje.

Ištraukiu tūžą iš rankovės:

— Tu man skolingas, Filipai.

— Pataisysiu: aš skolingas tavo tėvui.

— Dabar tai viena ir tas pat.

— Manai, skolos jam pereina jo sūnui?

— O ką pasakytų tėtis?

Filipas Makenzis staiga skausmingai susiraukia, atrodo išvargęs.

— Aš nenužudžiau Mato, — pareiškiu.

— Kalinys mane tikina esąs nekaltas. — Vyras papurto galvą, tarsis išgirdęs kažką juokingo. — Na ir naujiena. — Jis pakyla nuo kėdės ir pasisukęs lango link pažvelgia į mišką už tvoros. — Kai tavo tėvas išgirdo apie Matą... dar blogiau, kai sužinojo, jog tu suimtas... — Kalėjimo viršininkas nutyla. — Sakyk, Deividai. Kodėl teisiamas nepasiteisinai laikinu proto užtemimu?

— Manai, man rūpėjo rasti teisinę spragą?

— Tai ne spraga, — atkerta Filipas, jo balse išgirstu užuojautos gaidą. Makenzis atsigręžia į mane. — Tau aptemo protas. Kažkas viduje trūko. Tam turėjo būti koks nors paaiškinimas. Visi būtume tave palaikę.

Man ima mausti galvą — dar viena sumušimo pasekmė, o gal skausmą sukėlė pastarieji žodžiai. Užsimerkiu ir giliai įkvepiu.

— Būk geras, paklausk manęs. Ten buvo ne Matas. Kad ir kas anuomet nutiko, aš to nepadariau.

— Tave pakišo?

— Nežinau.

— Tai kieno kūną radai?

— Nežinau.

— Kaip paaiškinsi savo pirštų atspaudus ant ginklo?

— Beisbolo lazda buvo mano. Laikiau garaže.

— O kaip dėl senutės, mačiusios, kaip ją užkasei?

— Nežinau. Žinau tik tai, ką mačiau nuotraukoje.

Vyresnysis vyras vėl atsidūsta.

— Ar supranti, kad skambi kaip beprotis?

Aš irgi atsistoju. Mano nuostabai, Filipas žingteli atgal, lyg manęs bijotų.

— Privalai mane iš čia ištraukti, — sušnabždu. — Bent jau keilioms dienoms.

— Iš proto išsikraustei?

— Duok kelias laisvės dienas dėl artimųjų netekties ar panašiai.

— Jos nepriklauso tavo lygio nusikaltėliams. Pats žinai.

— Tada sugalvok būdą, kaip man iš čia pabėgti.

Išgirdęs tai, Makenzis nusijuokia.

— O, žinoma, be problemų. Tarkim, hipotetiškai, galėčiau tau padėti, bet tave gaudyti būtų pasitelktos visos pajėgos. Nesulauktum pasigailėjimo. Esi vaiko žudikas, Deividai. Tave nušautų nė nemirk-telėję.

— Ne tavo bėda.

— Kurgi ne, velniai rautų.

— Įsivaizduok, jei tai būtų nutikę tau, — pratariau aš.

— Kas?

— Sakykim, būtum mano vietoje. Sakykim, nužudytas berniukas būtų Adamas. Ką padarytum, kad jį surastum?

Filipas Makenzis papurto galvą ir susmunka ant kėdės. Abiem rankom užsidengęs veidą stipriai jį patrina. Po to spusteli vidinio ryšio mygtuką ir iškviečia prižiūrėtoją.

— Sudie, Deividai.

— Filipai, prašau.

— Apgailestauju. Tikrai.

Filipas Makenzis nukreipė žvilgsnį, kad nematytų, kaip kalėjimo prižiūrėtojas įeina į kabinetą ir išlydi Deividą. Jis neatsisveikino su krikštasūniu. Šiam pradingus už durų, liko sėdėti vienas. Jautė, kaip jį slegia supantis oras. Tikėjosi, jog Barouzo prašymas susitikti — pirmasis per kone penkerius metus, jo praleistus šiame kalėjime, — bus teigiamas ženklas. Gal Deividas galiausiai panūdo kreiptis pagalbos į psichikos sveikatos specialistą. Gal norėjo įsigilinti į tai, ką padarė tą siaubingą naktį, ar bent jau, mažų mažiausiai, pamėginti susikurti prasmingesnį gyvenimą čia, net ir po visko, kas įvyko.

Filipas atidarė stalčių ir išsitraukė 1973 metų nuotrauką, kurioje du vyrai, — tiksliau, du jauni mulkiai, — stovi Che Sanyje, apsitaisę kariškomis uniformomis. Filipas Makenzis bei Lenis Barouzas, Deivido tėvas. Jie abu lankė Revyro vidurinę mokyklą, po to buvo pašaukti į kariuomenę. Filipas užaugo viršutiniame kelių blokuotų-

jų namų Šimtmečio gatvėje, kuriuose buvo įsikūrusios trys šeimos, aukšte. Lenis gyveno už kvartalo, Dehono gatvėje. Geriausi draugai. Karo bendražygiai. Farai, patruliuavę Revyro paplūdimyje. Filipas tapo Deivido krikštatėviu. Lenis pakrikštijo Filipo sūnų Adamą. Adamas su Deividu kartu lankė mokyklą. Buvo geriausi draugai Revyro vidurinėje. Ratas įsisuko iš naujo.

Filipas žvelgė į savo seno bičiulio nuotrauką. Šiuo metu Lenis gulėjo mirties patale. Jam niekas negalėjo padėti. Tik laiko klausimas, kada išleis paskutinį atodūšį. O štai vaikinai minėtoje fotografijoje šypsojosi širdis tirpdydavusia Lenio Barouzo šypsena, bet jo akys gręžte gręžė.

— Aš nieko negaliu padaryti, Leni, — garsiai ištarė Makenzis.

Vyrukas nuotraukoje tik šypsojosi ir spoksojo.

Filipas keliskart giliai įkvėpė. Darėsi vėlu. Darbas netrukus baigsis. Jis ištiesė ranką ir dar sykį spustelėjo vidinio ryšio mygtuką.

Sekretorė atsiliepė:

— Klausau, viršininke?

— Nupirk man bilietą pirmam skrydžiui į Bostoną iš pat ryto.